
IFLA МАНИФЕСТ ТРАНСПАРЕНТНОСТ, КВАЛИТЕТНО УПРАВЉАЊЕ И АНТИКОРУПЦИЈА*

УДК:026/027:342.727(06) ; 343.85:343.52]:02(100)(06)

ИФЛА је у бројним приликама и на разним форумима јасно истакла свој став о позитивној друштвеној улози библиотека, као и своје залагање за додатно учвршћивање наведене улоге. ИФЛА доследно везује ту улогу уз принцип слободног приступа информацијама и слободу изражавања, као што је истакнуто у члану 19. *Ојшће декларације о људским правима* Уједињених нација из 1948. године.

* *IFLA Manifesto on Transparency, Good Governance and Freedom from Corruption*
<http://www.ifla.org/files/faife/publications/policy-documents/transparency-manifesto-sr.pdf>

Напомене:

- ИФЛА/УНЕСКО смернице о јавним библиотекама (1994) (<http://www.ifla.org/VII/s8/unesco/eng.htm>) наводе важност „добре информисаности грађана који су на тај начин оспособљени за коришћење својих демократских права, као и преузимање активне улоге у друштву“.
- Глазговска декларација о библиотекама, информационим услугама и интелектуалним слободама (2002) (<http://www.ifla.org/faife/policy/iflastat/gldelclar-e.html>) наводи да библиотеке и информационе службе „помажу у очувању демократских вредности и универзалних грађанских права“.
- Александријска изјава о библиотекама и информационом друштву у акцији (2005) (<http://www.ifla.org/III/wsis/AlexandriaManifesto.html>) поновно се позива на принцип према коме су „библиотеке и информационе службе кључне за функционисање демократског и отвореног

информационог друштва“; и том приликом додаје да „библиотеке имају кључну улогу у развоју добро информисаног грађанства и транспарентне владе“.

Транспарентност, квалитетно управљање и антикорупција

Транспарентност је основа сваког квалитетног управљања и први корак у борби против корупције. Транспарентност се намеће као основни принцип увођења система квалитетног управљања записима, архивима, као и финансијско-регулаторним и надзорним системима. Она је директно повезана с праксом друштвено одговорног ауторства и новинарства, уредништва, издаваштва и дистрибуције информација путем свих доступних медија.

Корупција поткопава темељне друштвене вредности и на тај начин угрожава владавину права, нарушавајући притом поверење грађана у политичке институције. Корупција ствара пословно окружење у којем напредују само корумпирани предузетници. Она ствара препреке научном раду и истраживању, слаби деловање појединих професија и спречава стварање друштва знања. Она увелико доприноси стварању и дугорочном одржавању људског незадовољства, истовремено спречавајући развој једног друштва. Корупција најбоље успева у условима тајновитости и општег незнања.

ИФЛА дефинише библиотеке као транспарентне установе посвећене омогућавању приступа већини прецизних и објективних образовних, научних и техничких информација, као и приступа информацијама од већег друштвеног значаја, а које би требало да буду доступне свим члановима неког друштва. Информативни материјали доступни путем библиотека и информационих служби доприносе квалитетнијем управљању, јер обогаћују знање својих грађана и поспешују њихове расправе и дебате.

Библиотеке и информационе службе требало би да прошире своју делатност како би постале активнији учесници у квалитетном управљању и борби против корупције. Конкретно, библиотеке би требало да одиграју значајну улогу у информисању грађана о њиховим правима и дужностима.

ИФЛА зато позива све библиотеке и информационе стручњаке, као и све особе задужене за управљање библиотекама и информационом службама на националном и локалном нивоу, да подрже следећи програм.

1. Библиотекари се морају супротставити корупцији која директно утиче на библиотекарство, када је реч, рецимо, о одабиру и набавци библиотечког материјала, запошљавању особа на одређена радна места у библиотеци или пак административним пословима везаним за библиотечке уговоре и финансије. Библиотекарска удружења требало би да подрже овај програм кроз стварање нових и јачање постојећих *Правила пословне етике*.
2. Библиотекари би требало да настоје да побољшају професионални статус свих информационих стручњака, као и да инсистирају на бољој плати за стручњаке како би смањили могућу подложност корупцији.
3. Библиотекари би требало да учврсте своју улогу у образовању грађана, на начин да оформе јаке збирке и квалитетан приступ информацијама на тему филозофије, друштвених наука, економије и политике.
4. У земљама где постоје закони о приступу информацијама или слободи информисања, библиотекари би требало да настоје да претворе своје библиотеке у центре где грађани

- могу састављати и предавати сопствене захтеве за приступ појединим информацијама.
5. У земљама где не постоје закони о приступу информацијама или слободи информисања, или се они не примењују, библиотекари би требало да подржавају иницијативе за састављање, дорађивање, промовисање и заштиту наведених закона.
 6. Потребно је организовати и обуку библиотекара и корисника о коришћењу информација које ће грађанима помоћи при разумевању наведених закона, као и у остваривању сопствених права и могућности.
 7. Библиотеке би требало да прикупљају информативне материјале владиних организација, посебно оне који се односе на грађанска права и дужности. Библиотеке се морају потрудити да информације које издају службене организације буду што разумљивије и што приступачније (путем регистара, сажетак, помоћи при претраживању итд.). Корисно би било и да организују дигитализацију и друге програме за очување службених информација које су везане уз законе, права и дужности, као и да омогуће приступ постојећим базама података у којима се налази оваква врста информација.
 8. Библиотечки простор требало би да буде расположив за подстицање грађанског права на информације (уз помоћ плаката и других облика оглашавања), а библиотекари би требало да раде на подизању грађанске свести о праву на приступ информацијама.
 9. Библиотеке би требало да створе или учествују у стварању антикорупцијских портала који нуде линкове према службеним изворима, антикорупцијским невладиним организацијама и другим важним изворима.
 10. Библиотеке би требало да подрже постојећа и будућа грађанска саветовалишта у организацији антикорупцијских невладиних организација, на начин да им пруже потребне информације, техничку подршку путем база података и све остало што, према стручној процени, сматрају важним.

.....
Превела с енглеског Милица Цвешковић

Уредничке напомене:

Манифест је јавно доступан за преузимање, превођење и објављивање на сајту IFLA-е на веб адреси: <http://www.ifla.org/publications/ifla-manifesto-on-transparency-good-governance-and-freedom-from-corruption>.

Објављен је и на сајту Библиотекарског друштва Србије (БДС) <http://bdsrs.blogspot.com/p/projekti.html>,

У оквиру пројекта БДС, објављен је и као штампано издање:

МЕЂУНАРОДНА федерација библиотекарских удружења и институција IFLA manifest – transparentnost, kvalitetno upravljanje i antikorupcija / [prevodilac Milica Cvetković]. – Beograd : Bibliotekarsko društvo Srbije, 2010 (Niš : Punta). – 1 leporelo ([5 str.] ; 21 cm
 ISBN 978-86-87177-04-8 (broš.)
 COBISS.SR-ID 179791884

Editor's notes:

The Manifesto is publicly available for downloading, translation and publishing on IFLA website at the address: <http://www.ifla.org/publications/ifla-manifesto-on-transparency-good-governance-and-freedom-from-corruption>.

It is also published on the website of the Serbian Library Association (SLA) <http://bdsrs.blogspot.com/p/projekti.html>,

In the framework of the Serbian Library Association Project, it is also published as a printed edition:

МЕЂУНАРОДНА федерација библиотекарских удружења и институција IFLA manifest – transparentnost, kvalitetno upravljanje i antikorupcija / [prevodilac Milica Cvetković]. – Beograd : Bibliotekarsko društvo Srbije, 2010 (Niš : Punta). – 1 leporelo ([5 str.] ; 21 cm
 ISBN 978-86-87177-04-8 (broš.)
 COBISS.SR-ID 179791884